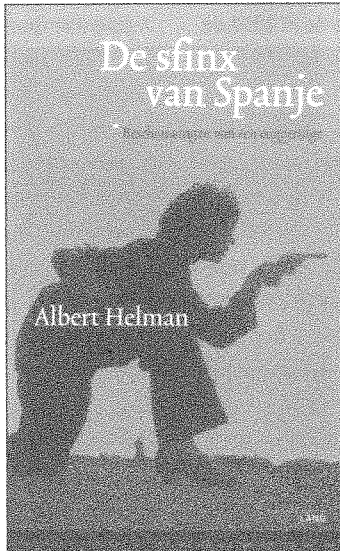

| ALBERT HELMAN *De sfinx van Spanje*

HELMAN, ALBERT / AUTOBIOGRAFISCHE LITERAATUUR / SPAANSE BURGEROORLOG / SPANJE

De van oorsprong Surinaamse schrijver Albert Helman verbleef van 1932 tot 1937 als verslaggever van onder meer *De Nieuwe Rotterdamse Courant* en *De Groene Amsterdammer* in Spanje. Met zijn antikoloniale roman *De stille plantage* had hij in Nederland al de toon gezet van zijn omvangrijke oeuvre. In 1937 publiceerde hij het hier gerecenseerde boek bij Nijgh en van Ditmar in Rotterdam. Het bestond uit de verzamelde stukken die Helman in Spanje en over Spanje schreef. De kern ervan is het vijftig pagina's lange verslag over Helmans tocht naar het front van Aragón, waar hij de contradicties van de burgeroorlog en van het linkse engagement aan den lijve ondervindt. In zijn leerrijke nawoord geeft Michiel van Kempen onder andere aan welke de motieven waren van Helmans Spanjereis: 'De drijfveer van Albert Helman om naar Spanje te trekken was niet allereerst een politieke, eerder een intellectueel-nieuwsgierige en zeker ook een pragmatische: er moest brood op de plank komen.' Helman gaat niet over een nacht ijs. Hij schrijft niet alleen zijn impressies 'vers van de lever', maar doet ook een geslaagde poging om naar de essentie van de Spaanse cultuur te gaan. Met antropologisch-sociologische precisie beschrijft de journalist de oorsprong en de constanten van het Spaanse culturele en politieke erfgoed, en hij doet dat in een fijnzinnige en trefzekere stijl.

De politieke analyse die Helman maakt, is genuanceerd. Het republikeinse gedachtegoed heeft zijn onvoorwaardelijke voorkeur, maar hij blijft op een afstand de vele problemen beschrijven die zich bij de Republikeinen voordeden. Natuurlijk doet Helmans fresco denken aan George Orwell en zijn *Hommage aan Catalonië*. Beide reporters hebben een tijdlang kantoor gehouden op dezelfde plek. Orwell zal zich aansluiten bij de POUM (een revolutionaire links-communistische partij), Helman blijft bewust verwijderd van het directe politieke engagement. De lezer van dit boek heeft daar alleen maar voordeel bij. Weliswaar is Helman onverbeterlijk op zoek naar de hoop die uit de revolutie zou moeten volgen, maar dat belet hem niet om met volle aandacht alles te beschrijven wat hem overkomt — en bovendien de Spaanse burgeroorlog in een internationale context te situeren. Dit is dus niet zomaar het zoveelste boek over de Spaanse burgeroorlog: *De sfinx van Spanje* is een indringend portret dat een

getalenteerd schrijver schetst van de oorlog en zijn wortels in een eeuwenoude Spaanse (cultuur)geschiedenis. Het is een aanrader voor Spanje-amateurs en zeker voor beginnende hispanisten.

[Bart Vonck]

Schokland De Bilt, 2011, 172 p., € 22,9. ISBN 9789081662819. Distr.: Papieren Tijger